

изразъ на голѣмото недоволство на народнитѣ маси отъ общественитѣ наредби, отъ робското положение, отъ развалата и неправдитѣ на господстващата обществена група“.¹

Периодични селски възстания Поради тежкия крепостенъ животъ на българския народъ, избухвали сж периодически селски възстания, обаче, тѣ не успѣвали, защото обикновено имали стихийенъ характеръ, безъ самитѣ възстатели селяни да сж били проникнати и осъзнати отъ социалнитѣ идеи на едно революционно движение, което неуклонно да се бори и да знае що иска да пожъне въ борбата си. Напротивъ, поради липсата на последователностъ въ борбата и съзнание всрѣдъ масата, следъ всѣко едно възстание, което бивало брутално потѣпквано, феодалната обществена група въ страната се е още повече засилвала въ материално отношение и е налагала своето господство съ силата на властѣта си. Освенъ това пъкъ, следъ всѣко едно несполучливо възстание, и свободнитѣ селяни-земедѣлци сж виждали единствения изходъ за спасяването на семействата имъ отъ гладна смъртъ само въ закрепостяването си, било къмъ манастирски имения, било къмъ феодали или прониари.² Така потиснатиятъ български народъ, грижейки се единствено за коравия залъкъ, оголѣлъ, опростѣлъ и огрубѣлъ въ всѣко отношение.

Пълна разруха всрѣдъ малоимотнитѣ маси. Постояннитѣ войни и тежки дѣнѣци, които се събирали отъ гърба на оголѣлия народъ, причинявали пълна стопанска и икономическа разруха. Презъ кждето сж преминавали български или чужди наемни войскови части, ставали сж страшни опустошения: хранитѣ на земедѣлцитѣ сж били оплячкосвани, а добитъкътъ имъ откарванъ. Това се е вършило особено отъ наемната войска на царетѣ и тѣхнитѣ феодали. Обезсърдчени и огорчени отъ разорението на тѣхнитѣ стопанства, селянитѣ-земедѣлци сж напущали стопанствата си, изоставяйки на произвола на сждбата жени и деца. Презъ тази епоха на пълна разруха всрѣдъ българското общежитие, българската майка се е издигнала твърде високо въ своя майчинъ дългъ и човѣчностъ, като напълно се е еманципирала, борейки се съ тежкия животъ и отглеждайки своитѣ деца, изоставени отъ бацитѣ имъ. — Мнозина отъ мъжетѣ, изоставяйки своитѣ семейни огнища, сж подирвали своето лично щастие въ манастиритѣ като

¹ Благоевъ, „Приносъ къмъ историята на социализма“, стр. 7.

² Д-ръ Ив. Сакъзовъ, и. с. 351—354.